

**Київський національний лінгвістичний
університет**

Лекція

**СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ.
ТИПИ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ**

Підготувала канд. філол. наук,
доцент, доцент кафедри
української філології та славістики
Заскалета Валентина Петрівна

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ.

ТИПИ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ

1. Складне речення як особлива синтаксична структура. Різновиди складних речень.
2. Типи складносурядних речень.
3. Класифікація складнопідрядних речень.
4. Складні безсполучникові речення, їхні різновиди.
5. Складні багатокomпонентні речення з різними типами зв'язку.

Література

Основна

Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. – К. : Вища шк., 1994. – 416 с.

Сучасна українська літературна мова: У 5-ти кн. / За заг. ред. І.К. Білодіда – К. : Наук. думка, 1972. – Кн. 3: Синтаксис. – 515 с.

Додаткова

Вихованець І.Р. Граматика української мови: Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.

Слинько І.І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І.І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища шк., 1994. – 672 с.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА СИНТАКСИЧНА СТРУКТУРА

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ – це реч., що складається з двох і більше предикат. одиниць, які становлять семант., структурну й інтонаційну єдність

**ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗКУ
предикативних
частин**

**ПОЛІПРЕДИ-
КАТИВНІСТЬ**

ОЗНАКИ

ІНТОНАЦІЯ

(дуже важлива у безпол.
реченнях)

кожна частина окремо
співвідносить свій зміст з дійсністю

**СЕМАНТ.
Й ІНТОНАЦ.
ЗАВЕР-
ШЕНІСТЬ**

частини СР не мають семант. й
інтонац. завершеності, а за змістом й
інтонацією зливаються в одне ціле: їх не

СПОЛУЧНІ ЗАСОБИ

сполучники (не є членами
речення, їх можна вилучити)

сполучні слова (пов'язані з ін.
чл. реч., їх не можна вилучити)

**ОСОБЛИВА
СТРУКТУРА**

можна називати реченнями, лише
частинами складного речення

СКООРДИНОВАНІСТЬ

видо-часових форм дієслів-
присудків, що забезпечує зв'язок
форм. простих реч.

- а) підрядні з'ясувальні та присубст.-атрибутивні повинні стояти після слова, якого стосуються;
- б) видо-часові форми присудків співвідносяться;
- в) неповнота однієї частини передбачає наявність іншої;
- г) у багатьох реченнях можлива перестановка предикативних частин

ЛЕКСИЧНІ КОМПОНЕНТИ

займ-ки, присл-ки, спільні
обставини, вст. слова
(вони тісніше поєднують
предикативні частини)

Класифікація складних речень за способом поєднання частин

СПОЛУЧНИКОВІ

СКЛАДНОСУРЯДНІ

Повітря тремтить від спеки, і в срібнім мареві танцюють далекі тополі

СКЛАДНОПІДРЯДНІ

*Золотокоса невістка
промінилась розквітлим
соняшником,
який батько-мати
догадалися прикрасити
блакитнопелюстковими
барвінками очей.*

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ

З ОДНОТИПНИМИ ЧАСТИНАМИ

Квітують сливи, в'ються над ними очманілі від зимового виснаження бджоли.

З РІЗНОТИПНИМИ ЧАСТИНАМИ

*Радіє колесо на хаті –
Лелеченятка сплять у
нім.*

КЛАСИФІКАЦІЯ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ

СПОЛУЧНИКОВІ

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ

СКЛАДНОСУРЯДНІ

СКЛАДНОПДРЯДНІ

Відкритої структури
(можна продовжити)

Закритої структури
не можна продовжити

Нерозчленованої структури
поясн. слово чи словосп.
загалом

Розчленованої структури
поясн. реч. загалом

З однотипн. (незалежними) частинами

З єднальними ССВ

З розділ. ССВ (зн-ня черговості)

Із зістав.-протиставн. ССВ

З градаційними ССВ

З пояснювальними ССВ

З розділ. ССВ (зн-ня взаємовиключення)

Присубстантивно-атрибутивні

Займенниково-співвідносні

З'ясувальні

Локативні

Компаративні

1-комп

2-комп

Обставинні

місця

часу

причини

мети

сп. дії, міри, ст

наслідк

умови

порівн.

супров.

допуст.

З перелічувальн. семантикою

З протиставною семантикою

Типи ССР

з єднальн.
сполучниками

із зіставно-
протист. спол-ми

Явища відбуваються
одночасно чи **послідовно**

*і, й, та,
та й,
також,
ні-ні, ані-
ані*

*Сичі в гаю
перекликались, **та** ясен
раз у раз скрипів. **Ні**
хмари немає на небі, **ні**
дощ не йде, **ні** вітерець
не колихне повітря*

з розділовими
сполучниками

*або, чи, або-або,
чи-чи, то-то, хоч-
хоч, не то - не
то, чи то - чи то*

Явища
несумісні або
чергуються.
Чи то музики
грати не вміли,
чи то він до танців
не мастак.

з пояснювальн.
сполучниками

вводять компоненти з
додатковою
інформацією

*або, тобто
а саме*

*Абетка завершується омегою, **тобто**
маємо її тут повну.
Але вже ти зараз приймай справи,
тобто входь, так би мовити, в курс.*

Явища
протиставляються
чи **зіставляються**

*Шука козак свою долю, а дол
Шевченко)
Надворі ще темно, **але** світанок
наближається (Г.Тютюнник)*

*а, але, та
(але) однак,
проте,
зате*

з градаційними
сполучниками

Нанизують явища,
підкреслюють їх
типовість

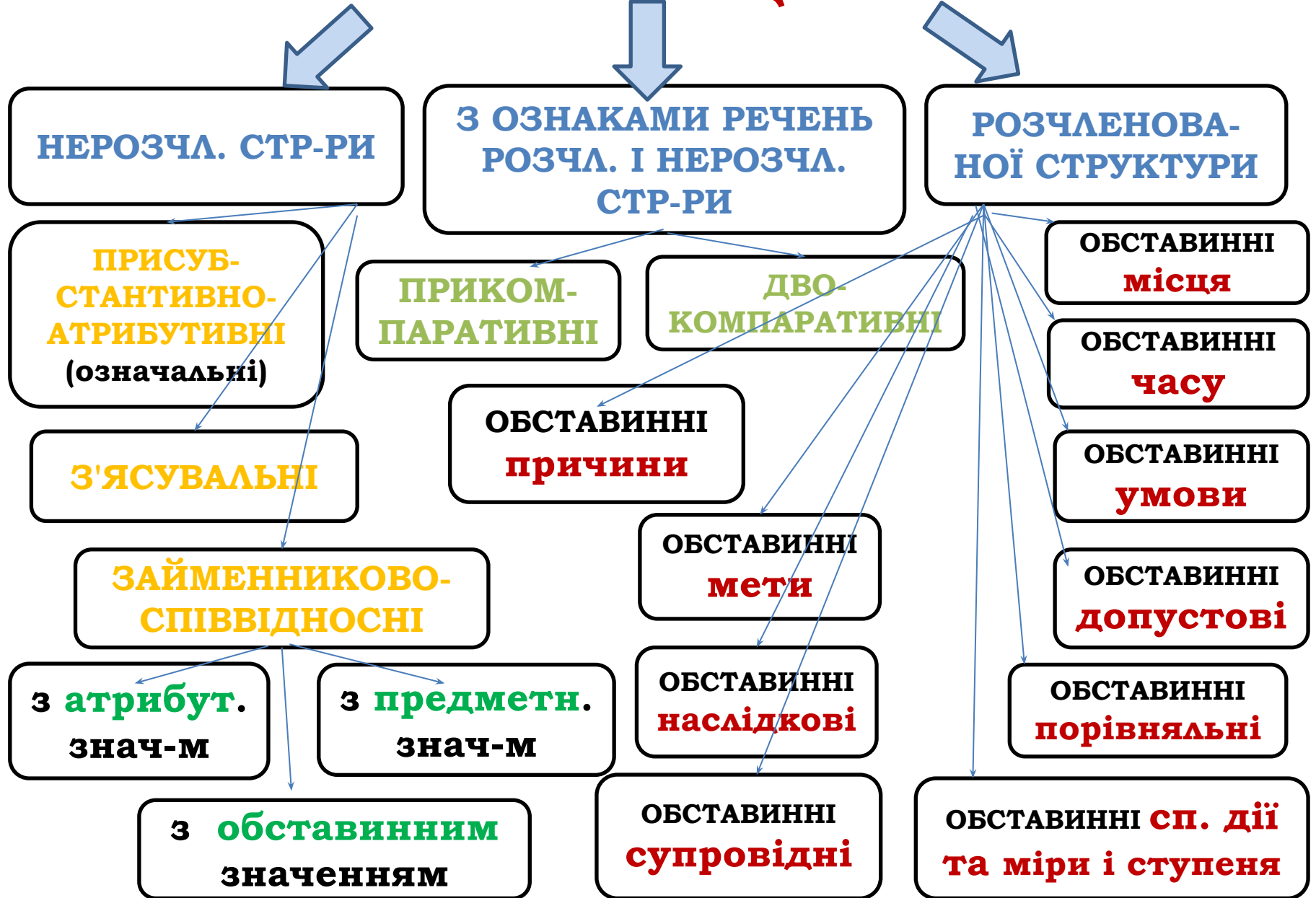
*Сьогодні **не тільки** снігом
з неба сипле, **але й** дощ
подекуди зривається йти*

*а й, а ще, а до
того ж, та
навіть, та ще
й, не тільки .., а
й; не тільки...,
але й*

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (СПР)

складається з двох або більше ПЧ, що поєднуються підр. зв'язком у єдине структурне, семант. та інтонац. ціле за доп. спол-в підрядності або сполучних слів та ін. грамат. засобів

КЛАСИФІКАЦІЯ СПР

ПРИСУБСТАНТИВНО-АТРИБУТИВНІ речення (який? яка? яке? які?)

СП. СЛОВА: хто, що, який,
чий, котрий, куди, де, звідки,
як, коли, скільки, наскільки

СПОЛУЧНИКИ:
що, щоб, наче...

ВЛАСНЕ ОЗНАЧАЛЬНІ:

означально-видільні:

Почуття без розуму –
це **той хміль, який** і
голову зірве.

якісно-означальні:

Тому **такий** в твоїй
печалі **зміст, який** лиш
людство зрозуміти
може.

**ОЗНАЧАЛЬНО-
ПОШИРЮВАЛЬНІ**

Верещать собі **хлоп'ята,**
що женуть додому гуси.
...На Троєщину –
стежку тещину, **де** в
дитинстві я пас козу, всі
пожитки свої – нажитки
– помаленьку перевезу

ЗАЙМЕННИКОВО-СПІВВІДНОСНІ РЕЧЕННЯ (запитання усіх членів речення)

З ПРЕДМЕТНИМ ЗНАЧЕННЯМ

Все, чим образили поета,
акумулюється в слова
Часом можна висловить
пейзажем **Те, для чого** слів
нема людських

З ОБСТАВИННИМ ЗНАЧЕННЯМ

-місця; -міри і ступеня
-часу; причини
-сп.дії; мети

Куди кінь з копитом, **туди**
жаба з хвостом.

Де грози падають – **там**
райдуги встають.

З АТРИБУТИВНИМ ЗНАЧЕННЯМ

Яка совість, **така** й честь.
Яке «**помагайбі!**», **таке** й
«доброго здоров'ячка!»

З'ЯСУВАЛЬНІ РЕЧЕННЯ (ЩО? ЧОГО? КОГО? ЧИМ?)

ОПОРНІ СЛОВА

Д-ВА зі знач. МИСЛЕННЯ,
МОВЛЕННЯ, БУТТЯ,
ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ,
СПИЙМАННЯ...

ПРИКМ-КИ зі знач.
ВОЛЬОВОГО та ЕМОЦ.
стану.

**СЛОВА КАТЕГОРІЇ
СТАНУ**

ІМ-КИ ДІЄСЛ.
походження, які мають
ЗДАТНІСТЬ КЕРУВАТИ

ПРИКЛАДИ

Може, **здавалось** мені, що
розігнались дороги в осі твої
золоті.

Пшенична стеблина мені
розказала, що вона
проростає вже тисячі літ
І **певен** дід, що його ниві ще
довго хліб родить.

Жаль, що не дружив я з
голубами.

Він [дощ] тихо плаче
правду, що я когось
далекого люблю.

СПР З ОЗНАКАМИ РЕЧЕНЬ РОЗЧЛ. і НЕРОЗЧЛ. СТР-РИ

ОДНОКОМПАРАТИВНІ

за **ЩО?** **ніж** **ЩО?**

Краще послизнутись
ногою, **ніж** язиком.

Краще з наперсток
розуму природженого,
ніж цебер приученого

ДВОКОМПАРАТИВНІ

до ПЧ не ставиться
запитання

Чим важчий КОЛОС
визрів на стеблі, **Тим**
нижче гнеться до
землі...

Що більша про машину
турбота, **то краща** з неї
робота.

**СПР
РОЗЧЛЕНОВАНОЇ
СТРУКТУРИ
(обставинні)**

ОБСТАВИННІ РЕЧЕННЯ

ДОПУСТОВІ

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ЩО?

Спол-ки: хоч (а), хай, хоч...але, дарма що; як не, скільки не, де не..

Нехай відомий я поет, **але** собі я не відомий.

Хоча уже минули зелені свята, **але** хата й тепер пахла татарським зіллям і річкою

НАСЛІДКОВІ

І ЩО?

Спол-к: так що (аж), так що (й)...

Теплий туман ...
наливав балку по самі
вінця, **так що** дерева
потопали в ньому.

Густо ріс очерет, **так що**
тяжко було крізь нього
пробиратися.

ОБСТАВИННІ РЕЧЕННЯ

СУПРОВІДНІ

Спол. слово ЩО в
різних відмінках
(**що** = **і це**)

**ПІДРЯДНА ЧАСТИНА НЕ
ВІДПОВІДАЄ НА ПИТАННЯ**

На вікнах висіли штори,
від чого в кабінеті
панували сутінки...
Козаки відповідали
дружним реготом, **що**
ще дужче дратувало
шляхту.

Розрізнення речень НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ і РОЗЧЛЕНОВАНОЇ структури

ЗАЙМЕННИКОВО-СПІВВІДНОСНІ речення з **обставинним знач-м**

Роса по балках **така краплиста, що** й себе заспаного в ній бачиш.

Цвіте липа **так буйно й розкішно, що** все місто плаває в задушливому мареві.

Чекатиму тебе **там, де** повертає шлях.

ОБСТАВИННІ речення

Півні кричать у мегафони малъв – **аж** деренчить полив'яний світанок.

Цвіте липа **буйно й розкішно, що аж** все місто плаває в задушливому мареві.

Чекатиму тебе, **де** повертає шлях.

Розрізнення речень НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ і РОЗЧЛЕНОВАНОЇ структури

ЗАЙМЕННИКОВО-СПІВВІДНОСНІ
речення з обставинним знач-м

ОБСТАВИННІ речення

*Карпо вийшов з хати і
хрюпнув дверима **так**,
що вікна задзвеніли.*

***Як** без повітря, хліба і
води не може жити на
землі людина, **так** я без
тебе черствію завжди,
жадана пісне, подруго
єдина.*

*Зроби **так**, **щоб** серце моє
солов'їне забуло очей тих
блакить.*

*Малі дерева схожі на
дорослих, **як** діти на
свої батьків.*

Розрізнення речень НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ і РОЗЧЛЕНОВАНОЇ структури

ЗАЙМЕННИКОВО- СПІВВІДНОСНІ речення з обставинним знач-м

А мамина колискова
звучить найніжнішою
музикою і **тоді, коли**
посрібляться наші
скроні.

Коли душа посоловіє,
тоді уже не до краси.

ОБСТАВИННІ речення

Не пробуй з ковалем у
кузні розмовлять, **як**
молоток його з
ковадлом у розмові.

І складаються строфи-
куплети, **коли** серце
болить і плаче.

Як виросту, збудую
хату, над дахом колесо
приб'ю...

Розрізнення речень НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ і РОЗЧЛЕНОВАНОЇ структури

**ЗАЙМЕННИКОВО-
СПІВВІДНОСНІ** речення
з обставинним знач-м

ОБСТАВИННІ речення

Він дивився **туди**,
де образи кохані.

Там, де зорі сяють з-за
гори, над водою гнуться
явори.

Де кров текла козацька,
трава зеленіє.

Хилилися густі лози,
звідки вітер віє.

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ – це складні речення, ПЧ яких об'єднуються в одне синтакс. і семант. ціле не за доп. спол-в і спол. слів, а ритмомелодійними засобами, інтонацією та ін.

(співвідношенням видо-часових форм дієслів-присудків, семант. зв'язком і порядком розташування ПЧ, спільними для ПЧ членами, співвідносними вказівними і пояснювальними словами)

ТИПИ БСР ЗА ХАРАКТЕРОМ ВІДНОШЕННЯ МІЖ ПРЕДИКАТИВНИМИ ЧАСТИНАМИ

З ОДНОТИПН. ЧАСТИНАМИ

ПЧ **НЕЗАЛЕЖНІ**, семантично скоординовані, поєднуються перелічув. та протиставн. інтонацією

з перелічув.
семантикою

зі знач-м
одночас-
ності

*Сонце
заходить,
гори чорніють,
пташечка
тихне,
поле німіє*

з протист.
семантикою

*Пан гуляв у себе
в замку, у ярмі
стогнали люди.*

Зі знач-м
різно-
часності

*Світали ночі,
вечорили дні*

З РІЗНОТИПН. ЧАСТИНАМИ

ПЧ семант. неоднорідні, **ЗАЛЕЖНІ**, співвідносяться з голов. та підряд. ч-ми СПР. Є реч-ми закритої стр-ри, бо скл. з 2-х ПЧ, пов'язаних відповід. відн-ми, які збігаються з відн-ми підряд. і голов. частин співвідносних СПР

Зі з'ясув.-об'
ектн. віднош-
ми

*І тільки верби
знатимуть старі:
киян хрестили в ній,
а не в Дніпрі.*

З часовими
віднош-ми

*А прийде ніч –
болить душа
словами.*

З умовн.
віднош-ми

*Здобудеш освіту –
побачиш більше світу*

З причин.
віднош-ми

*Кулі примхливі, як дівчата,
- вибирають найкращих*

З наслідк.
віднош-ми

*Купуєте Maserati –
труси в подарунок*

СКЛАДНІ БАГАТОКОМПОНЕНТНІ РЕЧЕННЯ (ССК)

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ ССК

СКЛАДНОСУРЯДНІ ССК

СКЛАДНОПІДРЯДНІ ССК

ССК ЗМІШАНОГО ТИПУ:

- з сурядністю і підрядністю;
- з підрядністю і безсполучн. зв'язком;
- з сурядністю і безсполучн. зв'язком;
- з сурядністю, підрядністю і безпол. зв'язком

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ ССК

1 Близнята-зерна
туляться в покоси,
2 біжить юрба
червонощоких **руж**,
3 сплять солодко
черкуші-негритоси,
біляві **яблука** і
жовта **раса** груш

1 **Посієш** вчинок –
2 **пожнеш** звичку,
3 **посієш** звичку –
4 **пожнеш** характер,
5 **посієш** характер –
6 **пожнеш** долю

СКЛАДНОСУРЯДНІ ССК

Та вродили верби, **та** зацвіли раки,
та поспіли в'юни.

Ці яблука так передчасно спілі,
І передчасна в серці тишина,
І рівнії берези пожовтіли
І літо промина.

То вітрець дихне по ниві,
то коник в житі засюрчить,
то радісно бджола з добутком,
злетівши з квітки, задзижчить.

СКЛАДНОПІДРЯДНІ ССК

З ОДНОРІДНОЮ СУПІДРЯДНІСТЮ

*Про нас думають, виходячи з
того,
що ми робимо,
який маємо вигляд,
що ми кажемо
і як ми це кажемо*

З ПОСЛІДОВНОЮ ПІДРЯДНІСТЮ

*І хоча я був певен,
що тут зібралися слухачі,
які мали уяву,
що таке капела,
мені чомусь стало
страшно за співців*

З НЕОДНОРІДНОЮ СУПІДРЯДНІСТЮ

*В документах, що
залишилися в університеті,
сказано, що він син
священника.*

З КОМБІНОВАНОЮ ПІДРЯДНІСТЮ

*Страшні слова, коли вони
мовчать,
коли вони зненацька
причаїлись, коли не знаєш, з
чого їх почать, бо
всі слова були уже чиймись*

ССК ЗМІШАНОГО ТИПУ

З СУРЯДНІСТЮ І ПІДРЯДНІСТЮ

1 Те,
2 що ми
знаємо, -
1 обмежене,
а **3** те,
4 чого не
знаємо, -
3 безмежне.

З ПІДРЯДНІСТЮ І БЕЗСПОЛУЧН. ЗВ'ЯЗКОМ

1Краса не може зникнути,
2 бо вона – окраса нашого життя;
3 пісня не може зникнути,
4 бо вона – спів нашого життя;
5 не може зникнути й танок,
6 бо він – свято життя;
7 віковічні традиції не можуть
зникнути, **8** бо вони підпора,
фундамент того життя

ССК ЗМІШАНОГО ТИПУ

З СУРЯДНІСТЮ І
БЕЗСПОЛУЧНИК.
ЗВ'ЯЗКОМ

1 Довго спали вітри у
ярах на припоні,
2 Довго тиша гнітюча
ярами повзла,
3 І стояли дерева німі
на осонні,
4 знемагала в пилюці
вечірня імла

З СУРЯДНІСТЮ,
ПІДРЯДНІСТЮ
І БЕЗСПОЛ. ЗВ'ЯЗКОМ

1 І справді, за водою, коло
млина, стояла собі, наче в
малюванні, хатка-
білянка, **2** була побіля неї і
калина, **3** і жило в тій
хатинці босоноге
чорноброве дівчисько, **4** в
якого не було ні батька, ні
матері, **5** тому й не мало
з ким порадитись,
6 кого чарувати

СКЛАДНІ БАГАТОКОМПОНЕНТНІ РЕЧЕННЯ (ССК)

БЕЗСПОЛУЧ-НИКОВІ

Близнята-зерна
туляться в покоси,
біжить юрба
червонощоких руж, сплять солодко
черкуші-негритоси, біляві яблука і
жовта раса груш

СКЛАДНОСУРЯДНІ

Та
вродили верби,
та зацвіли раки, *та* поспіли в'юни

ЗМІШАНОГО ТИПУ

з однорідною підрядністю

Про нас думають,
виходячи з того, що ми
робимо, який маємо
вигляд, що ми кажемо і
як ми це кажемо.

СКЛАДНО-ПІДРЯДНІ

з сурядністю і підрядністю

1

2

3

1

2

3

4

з послідовною підрядністю

І хоча я був певен, що
тут зібралися слухачі,
які мали уяву,
що таке капела, мені
чомусь стало страшно
за співців.

Те, що ми знаємо, -
обмежене, а те, чого
не знаємо, - безмежне

з сурядн. і безспол. зв'язком

з неоднорідною супідрядністю

В документах, що
залишилися в
університеті,
сказано, що він син
священника

з підрядн. і безсполучн. зв'язком

Краса не може зникнути,
бо вона – окраса нашого
життя; пісня не може
зникнути, бо вона – спів
нашого життя; не може
зникнути й танок,
бо він – свято життя;
віковічні традиції не
можуть зникнути, бо вони
підпора, фундамент того
життя

Довго спали вітри у ярах на
припоні, Довго тиша гнітюча
ярами повзла, І стояли дерева
німі на осонні, знемагала в
пилюці вечірня імла

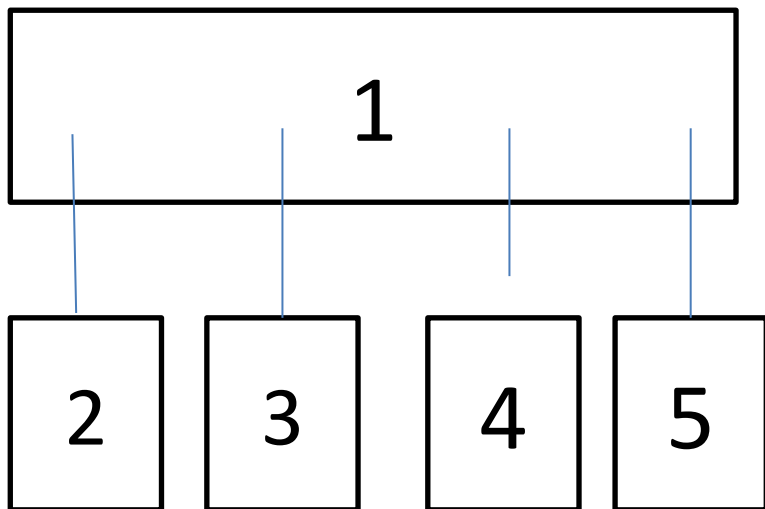
з суряд., підрядн. і безспол. зв'язком

І справді, за водою, коло млина,
стояла собі, наче в малюванні,
хатка-білянка, була побіля неї і
калина, і жило в тій хатинці
босоноге чорноброве дівчисько, в
якого не було ні батька, ні
матері, тому й не мало з ким
порадитись, кого чарувати

Зі змішаною (комбінованою) підрядністю

Страшні слова, коли вони
мовчать, коли вони зненацька
причайлись, коли не знаєш, з чого
їх почать, бо всі слова були уже
чиймись

*Доборолися! Добалакались! Досварилися, аж гримить!
1 Україно, чи ти була колись незалежною хоч на мить:
від кайданів, 2 що волю сковують, 1 від копит,
3 що у душу б'ють, 1 від чужих, 4 що тебе скуповують,
1 і своїх, 5 що тебе продають?!*

[..., (що...), (що...), (що...),],
(що...).

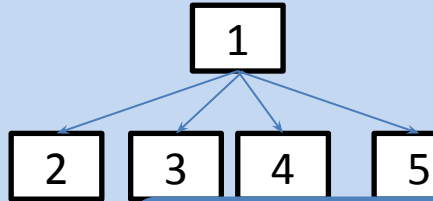
Скл. багатокomпонентне реч.,
складнопідрядне з кількома
підрядними,

з **приоднорідною** **супід-**
рядністю,

питальне,
риторично-питальне, окличне.

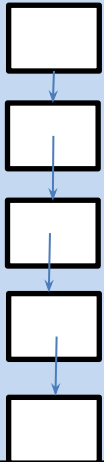
1-2, 3, 4, 5 – СПР НРС,
присубстантивно-атрибутивні.

Однорідна супірядність

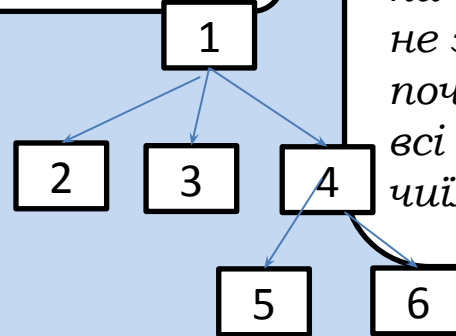
1 Пишіть листи і надсилайте вчасно, *2* коли їх ждуть далекі адресати, *3* коли є час, *4* коли немає часу і *5* коли навіть ні про що писати (Л.Костенко)

Послідовна підрядність

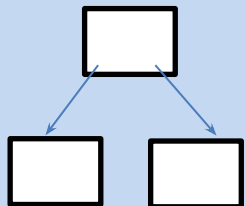
1 І хоча я був певен,
2 що тут зібралися слухачі,
3 які мали уяву,
4 що таке капела,
5 мені чомусь стало страшно за співців.

Комбінована підрядність

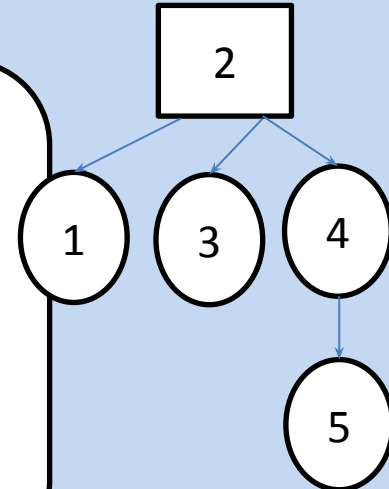
1 Страшні слова, *2* коли вони мовчать, *3* коли вони зненацька причаїлись, *4* коли не знаєш, *5* з чого їх почать, *6* бо всі слова були уже чиймись (Л.Костенко).

Неоднорідна супірядність

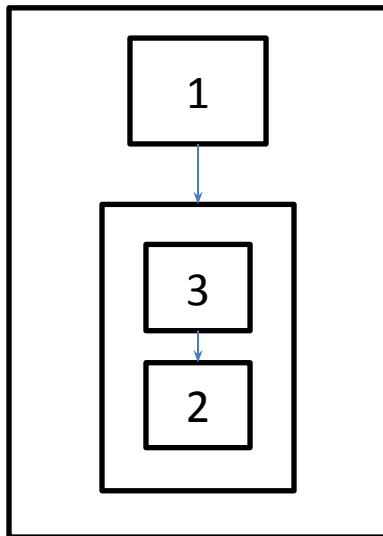
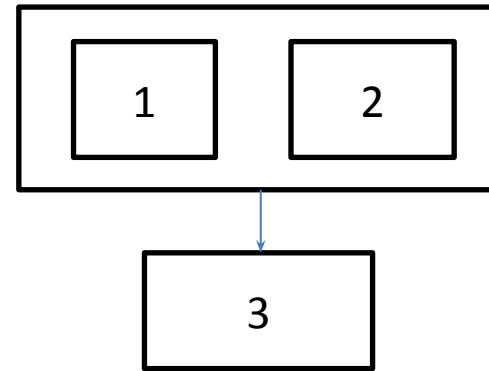
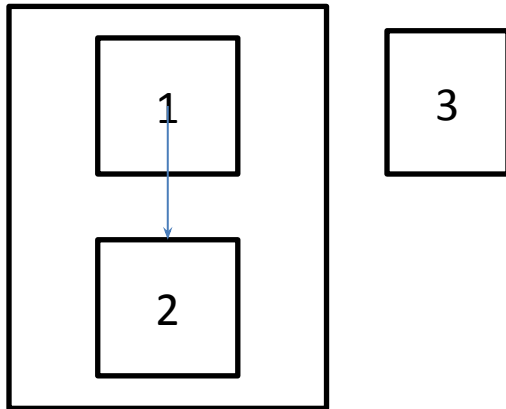

1 Як би ми з тобою не говорили,
2 все рівно не зрозуміємо один одного, *3* бо говоримо на різних мовах (Г. Тютюнник).

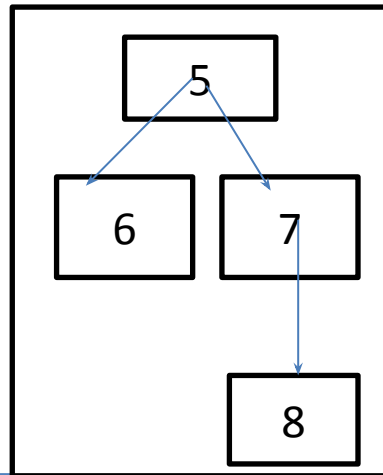
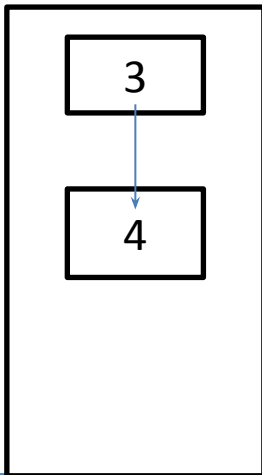
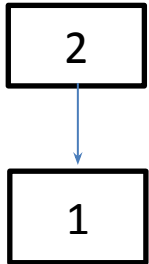
Як умру, то поховайте мене на могилі, серед степу широкого, на Україні милій, щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі було видно, було чути, як реве ревучий (Т.Шевченко)

**УМОВИ, ЗА ЯКИХ КОМПОНЕНТИ СКЛАДНИХ
БАГАТОКОМПОНЕТНИХ РЕЧЕНЬ
БЕРУТЬ У БЛОК**

1 Коли мені кажуть «Київ», **2** я бачу Дніпро, **3** стоячи на Володимирській гірці, я схиляюся над неосяжним простором, **4** що відкривається моїм очам унизу, **5** і в мене таке відчуття, **6** неначе я — птах, **7** мовби лечу я, розпластавши руки-крила, заточую великі кола над тим чарівним світом, **8** який лежить унизу

Коли (...), [],
[], (що...),
і [], неначе (...), мовби
(...), (який...).

ССК з безсполучниковим (1-(3-4)) і сполучниковим сурядним ((3-4) – (5-6,7-8)) та підрядним (2-1, 3-4, 5-6,7, 7-8) зв'язком, з однорідною супідрядністю (5-6,7) та послідовною підрядністю (5-7-8), розповідне, неокличне.

1-(3-4) – БСР з однотипними частинами, зі значенням послідовності;

((3-4) – (5-6,7-8)) ССР відкритої структури з єднальними ССВ;

2-1 – СПР РС, обставинне часу; 3-4 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне;

5-6,7 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне;

7-8 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне.

1 Коли мені кажуть «Київ»,
2 я бачу Дніпро,
3 стоячи на Володимирській гірці, я
схиляюся над неосяжним простором,
4 що відкривається моїм очам унизу,
і *5* в мене таке відчуття,
6 неначе я — птах, *7* мовби лечу я,
розпластавши руки-крила, заточую
великі кола над тим чарівним світом,
8 який лежить унизу.

**Коли (...), [], [], (що...),
і [], неначе (...), мовби (...), (який...).**

ССК з безсполучниковим (1-(3-4))

і сполучниковим сурядним ((3-4) – (5-6,7-8))

та підрядним (2-1, 3-4, 5-6,7, 7-8) зв'язком,

з однорідною супідрядністю (5-6,7)

та послідовною підрядністю (5-7-8), розповідне, неокличне.

1-(3-4) – БСР з однотипними частинами, зі значенням послідовності;

((3-4) – (5-6,7-8)) ССР відкритої структури з єднальними ССВ;

2-1 – СПР РС, обставинне часу;

3-4 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне;

5-6,7 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне;

7-8 – СПР НРС, присубстантивно-атрибутивне.